

УДК 339.9 (439:470+571)
DOI: 10.31732/2663-2209-2024-74-97-103

УГОРСЬКА ЕКОНОМІКА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ

*Дмитро Ткач*¹

¹Доктор політичних наук, професор, проректор, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ Україна, e-mail: ditkach2017@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0824-8559>

THE HUNGARIAN ECONOMY AT THE CURRENT STAGE OF DEVELOPMENT

*Dmytro Tkach*¹

¹Doctor of Political Science, Professor, Vice-Rector, University of Economics and Law "KROK", Kyiv, Ukraine, e-mail: ditkach2017@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0824-8559>

Анотація. Стаття присвячена аналізу поточного стану та тенденції розвитку економіки Угорщини. Метою статті є проведення комплексного аналізу поточного стану та перспектив розвитку угорської економіки в контексті національних та міжнародних факторів впливу. Для проведення досліджень було застосовано методи теоретичного узагальнення, абстрактно-логічний, аналізу та синтезу, порівняння та метод системного підходу. У дослідженні розглядаються ключові аспекти угорської економічної системи, включаючи структуру ВВП, основні галузі промисловості, зовнішньоекономічні зв'язки та інвестиційний клімат. У статті висвітлено особливості економічної політики уряду Віктора Орбана, зокрема його підхід до залучення іноземних інвестицій та розвитку національного бізнесу. Особливу увагу приділяється впливу членства Угорщини в Європейському Союзі на її економічний розвиток, а також викликам, пов'язаним з глобальною економічною кризою та пандемією COVID-19. У статті проаналізовано сучасні проблеми угорської економіки, такі як інфляція, зростання державного боргу та демографічні виклики. Також розглядаються перспективи економічного зростання Угорщини, її потенціал у сфері інновацій та технологій, а також можливості для подальшої інтеграції в європейську та світову економіку. Стаття базується на широкому спектрі джерел, включаючи офіційні статистичні дані, звіти міжнародних організацій (МВФ, Світовий банк, ОЕСР), а також експертні оцінки провідних угорських та міжнародних економістів. Дослідження пропонує критичний погляд на досягнення та проблеми угорської економіки, прогножуючи можливі сценарії її розвитку в контексті глобальних економічних трендів та геополітичних викликів.

Ключові слова: Угорщина; сучасний стан економіки; структура ВВП, зовнішньоекономічні зв'язки; вплив ЄС; інфляція та монетарна політика; енергетична політика.

Формул: 0; **рис.:** 0, **табл.:** 0, **бібл.:** 9.

Abstract. The article is devoted to the analysis of the current state and development trends of the economy of Hungary. The purpose of the article is to carry out a comprehensive analysis of the current state and development prospects of the Hungarian economy in the context of national and international factors of influence. The methods of theoretical generalization, abstract-logical, analysis and synthesis, comparison and system approach were used for the research. The study examines key aspects of the Hungarian economic system, including the structure of GDP, major industries, foreign economic relations and the investment climate. The article highlights the peculiarities of the economic policy of Viktor Orban's government, in particular, his approach to attracting foreign investments and developing national business. Particular attention is paid to the impact of Hungary's membership in the European Union on its economic development, as well as challenges related to the global economic crisis and the COVID-19 pandemic. The article analyzes the current problems of the Hungarian economy, such as inflation, the growth of public debt and demographic challenges. The prospects of Hungary's economic growth, its potential in the field of innovation and technology, as well as opportunities for further integration into the European and world economy are also considered. The article is based on a wide range of sources, including official statistical data, reports of international organizations (IMF, World Bank, OECD), as well as expert assessments of leading Hungarian and international economists. The study offers a critical look at the achievements and problems of the Hungarian economy, predicting possible scenarios for its development in the context of global economic trends and geopolitical challenges.

Keywords: Hungary; current state of the economy; GDP structure; foreign economic relations; EU influence; inflation and monetary policy; energy policy.

Formulas: 0; **fig.:** 0, **tables:** 0, **bibl.:** 9.

Постановка проблеми. Економіка Угорщини на сучасному етапі зіткнулася з низкою викликів та трансформацій, які потребують ґрунтовного аналізу. У статті розглядаються наступні ключові проблеми. Вплив "неортодоксальної" економічної політики уряду Віктора Орбана на загальний економічний розвиток країни. Зміни в структурі ВВП Угорщини та їх наслідки для довгострокового економічного зростання. Баланс між залученням іноземних інвестицій та розвитком національного бізнесу в умовах глобальної конкуренції. Наслідки політики "відкритості на Схід" для економічних відносин Угорщини з ЄС та іншими міжнародними партнерами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В українській економічній літературі угорські економічні стосунки на сучасному етапі досліджували вчені Бойко А.Г., Ерфан Є.А., Кіш Є.Б., Мателешко Ю.П., Чорній В.В.. В Угорщині ця тема досліджується досить активно, причому є як позитивні так і негативні оцінки стану справ. До авторів таких наукових розвідок варто назвати András Inotai, László CsabaPéter, Ákos Bod, Attila Chikán, Balázs Égert, Júlia Király, Júlia Király, Péter Mihályi.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є проведення комплексного аналізу поточного стану та перспектив розвитку угорської економіки в контексті національних та міжнародних факторів впливу. Для проведення досліджень було застосовано методи теоретичного узагальнення, абстрактно-логічний, аналізу та синтезу, порівняння та метод системного підходу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Урядова коаліція на чолі із Віктором Орбаном прийшла до влади в 2010 році. За ці роки була сформована економічна політика, яка характеризується наступним.

"Неортодоксальний" підхід: Відхід від традиційних ліберальних економічних моделей на користь підходу у якому значно посилюється державний контроль та збільшується роль держави в ключових

секторах економіки, включаючи енергетику та банківський сектор[1].

Зміни у податковій політиці, а саме, впровадження нестандартних податків, зокрема на банківський сектор та міжнародні корпорації."Відкритість на Схід": диверсифікація економічних зв'язків, зокрема посилення співпраці з Китаєм та Росією. Селективний підхід до іноземних інвестицій, заохочення інвестицій у виробничий сектор при обмеженні впливу іноземного капіталу в стратегічних галузях.

Підтримка середнього класу через впровадження програм підтримки сімей та малого бізнесу. Стимулювання розвитку промислового сектору.

Протекціоністські заходи, впровадження захисту внутрішнього ринку та національних виробників. Прагматичний підхід до відносин з ЄС, прагнення до максимізації вигід від членства при збереженні економічного суверенітету.

Ця політика є суттєвою складовою право консервативної політики партійної коаліції Орбана та характеризується прагненням до економічної незалежності, зміцнення національної економіки, часто викликаючи критику з боку міжнародних організацій та ЄС за відхід від ліберальних економічних принципів[2].

Детальний розбір складових угорського ВВП можна представити наступним чином. Сектор послуг складається із фінансових та страхових послуг, туризму та готельного бізнесу, транспорту та логістики, інформаційних технологій та телекомунікації, освіти та охорона здоров'я.

Отримала подальший розвиток промисловість. У першу чергу автомобілебудування та виробництво автокомплектуючих, електроніка та електротехніка, фармацевтика та біотехнології, харчова та хімічна промисловість.

Традиційно потужним є сільське господарство. Звичними галузями якого є рослинництво (зернові культури, овочі, фрукти), тваринництво, виноробство.

Подальший розвиток отримало будівництво. Житлове будівництво, комерційна нерухомість, інфраструктурні проекти.

Досить потужно розвивається енергетика. У першу чергу атомна енергетика, відновлювані джерела енергії, традиційні теплові електростанції.

Уряд робить ставку на подальший розвиток зовнішньої торгівлі. А саме експорт промислових товарів та імпорту сировини та енергоносіїв.

Державні витрати були направлені на соціальні програми, інвестиції в інфраструктуру та оборонні витрати.

Велика увага приділялася залученню інвестицій, а саме прямих іноземних інвестицій та внутрішнім капіталовкладенням.

За роки існування незалежної Угорщини в країні відбулася структурна перебудова економіки країни. На сьогоднішній день серед провідних галузей якої слід назвати наступні. Автомобілебудування, ключові виробники: Audi, Mercedes-Benz, Suzuki, BMW. Внесок у ВВП: близько 4-5%, частка в експорті: приблизно 20-25%, зайнятість: понад 100 000 працівників. Головними тенденціями у цій галузі є перехід до виробництва електромобілів, розвиток автономних технологій[3].

Електроніка. Основні компанії: Samsung, Lenovo, Foxconn, Flextronics

Внесок у ВВП: близько 3-4%, частка в експорті: приблизно 15-20%, зайнятість: понад 80 000 працівників. Головними тенденціями у цій галузі є розвиток виробництва високотехнологічних компонентів, зростання сектору R&D.

Фармацевтика. Провідні компанії: Gedeon Richter, Egis, Teva. Внесок у ВВП: близько 2-3%, частка в експорті: приблизно 5-7%, зайнятість: понад 30 000 працівників. Головними тенденціями у цій галузі є фокус на інновації та біотехнології, розширення експорту на нові ринки

Загальний внесок у експортний потенціал. Ці три галузі разом складають близько 40-50% загального експорту Угорщини. Забезпечують значний приплив

іноземних інвестицій. Сприяють інтеграції Угорщини в глобальні виробничі ланцюжки.

Виклики. Залежність від зовнішніх ринків та глобальної економічної кон'юнктури. Необхідність постійного підвищення кваліфікації робочої сили.

Конкуренція з боку інших країн Центральної та Східної Європи. Потреба в подальшій модернізації та інноваціях для збереження спроможності до конкурентності.

Перспективи. Подальший розвиток високотехнологічних виробництв. Збільшення доданої вартості продукції. Розширення науково-дослідницької діяльності. Поглиблення інтеграції в європейські виробничі мережі.

Ці галузі відіграють ключову роль у формуванні експортного потенціалу Угорщини та є основними драйверами економічного зростання країни.

Урядова коаліція Орбана зробила значні корективи у зовнішньоекономічній зв'язках, це стосується і перегляду основних торговельних партнерів Угорщини, що суттєво вплинуло на динаміку експорту та імпорту, впливу санкцій проти Росії на угорську економіку.

На сьогоднішній день основними торговельними партнерами Угорщини є ЄС: Німеччина (25-30% експорту), Австрія, Італія, Франція, Нідерланди, Поза ЄС: США, Китай, Росія, Україна[4].

Щодо динаміка експорту, то тут ситуація виглядає наступним чином. Загальний обсяг: приблизно 100-110 млрд євро на рік. Структура експорту - машини та обладнання (45-50%), транспортні засоби (15-20%), хімічна продукція (10-15%). Тенденція подальшого розвитку експорту - стабільне зростання, особливо в секторі високотехнологічної продукції.

Динаміка імпорту - загальний обсяг: близько 95-105 млрд євро на рік, його структура: машини та обладнання (35-40%), енергоносії (10-15%), хімічна продукція (10-12%). Тенденція до помірнього зростання, залежність від цін на енергоносії[5].

Торговельний баланс виглядає наступним чином. Позитивне сальдо: 5-10 млрд євро на рік. Тенденція до збільшення профіциту завдяки зростанню експорту високотехнологічної продукції

Санкцій проти Росії вплинули на економіку Угорщини у такий спосіб. Зменшився експорт сільськогосподарської продукції до Росії (втрати оцінюються в 300-500 млн євро на рік). Скоротився імпорт енергоносіїв з Росії (на 10-15%). Активізувався пошук альтернативних ринків збуту та джерел енергопостачання. Загострилися політичні суперечності з ЄС щодо санкційної політики.

Новим напрямком в економічній галузі стала - Політика "відкритості на Схід", яка має наступні складові. Збільшення торгівлі з Китаєм (зростання на 10-15% щорічно). Розвиток економічних відносин з країнами Центральної Азії. Прагнення диверсифікувати зовнішньоекономічні зв'язки[6].

Щодо інвестиційних потоків, то тут спостерігаються наступні тенденції. Прямі іноземні інвестиції складають 4-5 млрд євро на рік.

Основним інвесторами є Німеччина, США, Нідерланди, Австрія. Інвестиції залучаються в автомобілебудування, електроніку та фармацевтику.

Угорщина приймає активну участь у таких міжнародних економічних організаціях: у програмах ЄС, ОЕСР, СОТ, МВФ. Регіональна співпраця розвивається в рамках Вишеградської групи.

В економічній діяльності Угорщина стикається з такими викликами. Залежність від економічної ситуації в ЄС. Необхідність балансування між західними та східними партнерами. Вразливість до глобальних економічних шоків.

Перспективи подальшого розвитку економіки країни. Подальша інтеграція в європейські виробничі ланцюжки. Розвиток експорту послуг, особливо в ІТ-секторі. Посилення економічної дипломатії для розширення ринків збуту.

Зовнішньоекономічні зв'язки відіграють критичну роль в економіці Угорщини, визначаючи її позицію як

експортно-орієнтованої країни з високим ступенем інтеграції в глобальну економіку.

Розглянемо економічну політику уряду Орбана, яка основана на "неортодоксальних" економічних заходах. Серед основних елементів якої є наступні. Відхід від традиційних ліберальних економічних моделей. Втручання держави в конкретні галузі економіки. Пріоритет національним інтересам над рекомендаціями міжнародних фінансових інституцій.

Націоналізація певних секторів економіки. Енергетичний сектор: повернення під державний контроль газової компанії MOL. Банківський сектор: збільшення частки державної власності до понад 50%. Комунальні послуги - встановлення державного контролю над водопостачанням та утилізацією відходів.

З метою забезпечення "економічного суверенітету" та контролю над стратегічними активами, здійсненні наступні кроки. У сфері податкової політики. Впровадження спеціальних "кризових" податків на банки, телекомунікаційні компанії, енергетичні фірми та роздрібні мережі. Зниження податку на доходи фізичних осіб до єдиної ставки 15%. Зменшення корпоративного податку до 9% (найнижча ставка в ЄС). Все це зроблено з метою перерозподілу податкового навантаження та стимулювання економічного зростання.

Стосовно реальних заходів щодо трудової політики. Впровадження програми громадських робіт для зниження безробіття. Зміни в трудовому законодавстві, що збільшують гнучкість ринку праці. Обмеження прав профспілок.

Рішучі кроки уряд здійснив також і в монетарній політиці, а саме:

-зміцнення контролю уряду над Національним банком Угорщини;

-впровадження нетрадиційних методів монетарного стимулювання економіки.

Серія заходів уряд здійснив і в сфері соціальної політики. Були впроваджені програми підтримки сімей та стимулювання народжуваності. Обмежено

соціальних виплат та посилено умови їх отримання.

Що стосується результатів економічної політики Орбана то тут варто говорити про позитивні, а саме економічне зростання, зниження безробіття, збільшення інвестицій та негативні - конфлікти з ЄС, звинувачення в корупції та фаворитизмі, зростання нерівності.

На наш погляд перспективи подальшого розвитку економічна політика Орбана вбачаються в наступному. Передбачуване впровадження політики економічного націоналізму. Пошук балансу між національними інтересами та вимогами ЄС. Адаптація до нових економічних викликів, зокрема в контексті пост-пандемічного відновлення

Ця економічна політика Орбана характеризується прагненням до більшої економічної незалежності та посилення ролі держави в економіці, що часто суперечить принципам ліберальної економіки, прийнятим в ЄС.

То яким чином впливають європейських фонди на економіку Угорщини? В країні діють наступні європейські фонди. Структурні фонди ЄС: Європейський фонд регіонального розвитку (ЄФРР), Європейський соціальний фонд (ЄСФ). Фонд згуртування. Європейський сільськогосподарський фонд розвитку сільських територій (ЄСФРСТ)

Ці інституції мають суттєвий вплив на розвиток інфраструктури. Транспортної інфраструктури, модернізація залізниць, будівництво автомагістралей, розвиток міського транспорту. Енергетичної інфраструктури, підвищення енергоефективності, розвиток відновлюваних джерел енергії. Цифрової інфраструктури, розширення ширококутного доступу до Інтернету. Екологічної інфраструктури, модернізація систем водопостачання та очищення стічних вод.

Вони також впливають на подальший розвиток сільського господарства, а саме. Модернізація сільськогосподарської техніки. Підтримка органічного землеробства. Розвиток сільської

інфраструктури. Програми підтримки молодих фермерів. Інвестиції в переробку сільськогосподарської продукції.

Обсяги фінансування на всі ці проекти. 2014-2020: близько 25 млрд євро. 2021-2027: заплановано близько 22 млрд євро (але виплати частково заморожені)[7].

Ефективність використання фондів виглядає наступним чином. Високий рівень освоєння коштів (понад 90%). Критика щодо непрозорості розподілу та ефективності використання.

ЄС різко критикує уряд Орбана за порушення щодо верховенства права. Основні претензії ЄС:

- а) Обмеження незалежності судової системи.
- б) Контроль над ЗМІ.
- в) Обмеження академічної свободи.
- г) Корупція та непрозорість у розподілі європейських фондів.

Механізм обумовленості: зв'язок виплат з ЄС з дотриманням принципів верховенства права в Угорщині. Заморожування коштів: а) Призупинення виплат з Фонду відновлення ЄС (5,8 млрд євро) б) Часткове заморожування коштів з регулярного бюджету ЄС (6,3 млрд євро)

Реакція на це уряду Угорщини: а) Звинувачення ЄС у політичному тиску. б) Проведення часткових реформ для розблокування коштів. в) Пошук альтернативних джерел фінансування.

Наслідки конфлікту між Угорщиною та ЄС. Економічні: ризик уповільнення економічного зростання, проблеми з фінансуванням інфраструктурних проектів. Політичні: посилення євроскептицизму в Угорщині, напруження у відносинах з ЄС. Соціальні: потенційне зменшення підтримки програм розвитку сільських територій та соціальних проектів.

Цей конфлікт демонструє складність балансування між національними пріоритетами та зобов'язаннями перед ЄС, а також важливість європейських фондів для економічного розвитку Угорщини.

То як виглядає економіка Угорщини в 2024 році. Зростання внутрішньої економіки почалося в першому кварталі цього року. Значне зростання реальної

заробітної плати, поступове зникнення мотиву обережності та покращення споживчих настроїв відобразилися на збільшенні споживання домогосподарств у першому кварталі. Водночас загальне зменшення інвестицій стримувало темпи економічного зростання. Внесок чистого експорту в зростання був позитивним на додаток до загального зниження попиту на імпорт.

У квітні завдяки сприятливому календарному ефекту промислове виробництво суттєво зросло порівняно з відповідним періодом минулого року, але водночас основні процеси залишалися стриманими. Виробництво в будівельній галузі зросло порівняно з аналогічним періодом минулого року, а роздрібний товарообіг продовжував збільшуватися в порівнянні з аналогічним періодом минулого року. Рівень безробіття не змінився порівняно з попереднім місяцем і становив у квітні 4,4 відсотка. Окрім високого рівня зайнятості, за останні квартали зменшилася напруга на ринку праці[8].

У 2024 році головним чином посилення внутрішнього попиту підтримує поступове зростання внутрішнього ВВП. На додаток до зникнення мотиву обережності, ефект розширення споживання від значного зростання реальної заробітної плати виявлятиметься дедалі помітнішим протягом решти року. Цього року інвестиції можуть сповільнити зростання. Цього року державні інвестиції можуть зменшитися, а житлові – зрости. Інвестиційна активність корпоративного сектору характеризується вичікувальним характером, однак при стійкому покращенні попиту вони почнуть витіснятися у 2025 році.

На експорт впливають протилежні сили. Поміркована європейська економіка стримує внутрішній експорт, але триваючі та нещодавно оголошені значні прямі іноземні капітальні інвестиції для розширення потужностей постійно стимулюватимуть експорт у найближчі роки. Із збільшенням виробництва нових промислових потужностей, що будуються,

з 2025 року очікується збалансоване зростання, а також збільшиться частка експортного ринку нашої країни. Очікується, що внутрішній ВВП зросте на 2,0-3,0 відсотка в 2024 році, на 3,5-4,5 відсотка в 2025 році і на 3,0-4,0 відсотка в 2026 році[9].

Висновок. Економіка Угорщини на сучасному етапі демонструє складну та багатогранну картину розвитку. З одного боку, країна досягла значних успіхів у залученні іноземних інвестицій, розвитку високотехнологічних галузей промисловості та інтеграції в європейські виробничі ланцюжки. Ключові сектори економіки, такі як автомобілебудування, електроніка та фармацевтика, стали драйверами економічного зростання та експорту.

З іншого боку, "неортодоксальна" економічна політика уряду Віктора Орбана, що характеризується посиленням державного контролю над стратегічними секторами економіки та впровадженням нестандартних фіскальних заходів, викликає суперечливі оцінки. Ця політика призвела до покращення деяких макроекономічних показників, але також спричинила напруження у відносинах з Європейським Союзом.

Особливу роль в економічному розвитку Угорщини відіграють європейські фонди, які сприяли модернізації інфраструктури та розвитку сільського господарства. Однак конфлікти з ЄС щодо питань верховенства права поставили під загрозу подальше фінансування, створюючи нові виклики для економіки країни.

Зовнішньоекономічні зв'язки Угорщини характеризуються високим ступенем інтеграції в європейський ринок при одночасному прагненні до диверсифікації партнерств, особливо в рамках політики "відкритості на Схід".

Угорська економіка стикається з низкою викликів, включаючи демографічні проблеми, необхідність підвищення продуктивності праці та інноваційного потенціалу, а також адаптацію до глобальних економічних тенденцій, таких

як цифровізація та перехід до зеленої економіки.

В цілому, економіка Угорщини демонструє стійкість та адаптивність, але її подальший розвиток значною мірою залежатиме від здатності країни

балансувати між національними інтересами та європейською інтеграцією, а також від успішності впровадження структурних реформ для підвищення конкурентоспроможності в довгостроковій перспективі.

Література:

1. Orbán Viktor, a nemzeti tőke és a felhalmozó állam
URL: <https://www.greeneuropeanjournal.eu/orban-viktor-a-nemzeti-toke-es-a-felhalmozozo-allam/>
2. ADOTTAK A STABIL GAZDASÁGPOLITIKA FELTÉTELEI. URL: <https://www.miniszterelnok.hu/adottak-a-stabil-gazdasagpolitika-feltetelei>
3. ANTALÓCZY K. SASS M. Válságkezelés előremeneküléssel. URL: https://www.gvh.hu/data/cms1000762/38_Cikkek_osszefuzott.pdf
- 4 Orbán Viktor, a nemzeti tőke és a felhalmozó állam.
URL: <https://www.greeneuropeanjournal.eu/orban-viktor-a-nemzeti-toke-es-a-felhalmozozo-allam/>
- 5.Helyzetkép a külkereskedelemről, 2023. URL: <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/kulker/2020/index.html>
6. "Keleti nyitás" a számok tükrében - külkereskedelem Ázsiával. URL: <https://tinyurl.com/4u6mh6s8>.
7. Az EU hosszú távú költségvetése. URL: <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/eu-long-term-budget/8>.
8. AKTUÁLIS OLDAL: KÖZLEMÉNY A MONETÁRIS TANÁCS 2024. JÚNIUS 18-I ÜLÉSÉRŐL. <https://tinyurl.com/mr6hpj5m>
9. Egy ilyen gyenge év után idén valószínűsíthető a magyar gazdasági növekedés. <https://tinyurl.com/mph33hc9>.